

en het toen, zo suggereert hij, in Limburg te hebben ingevoerd. C 63 en I 258 hebben hun messen van Anton Soetens, gereedschapsmid te St.-Niklaas. Andere fabrikanten die het werktuig hebben helpen verbreiden waren Van Thiel te Schijndel (M 10, K 105), H. J. Bos te Apeldoorn (G 76b), De Wit te Kornhorn (C 132, B 99) en Schakel te Utrecht (B 99). De zegsman voor laatstgenoemde lijst dacht ook aan invloed van de klompenmakersvakschool te Houtigehage; hij spreekt van een Belgisch model en zegt dat het in de eerste wereldoorlog moeilijk te krijgen was en daarom werd nagemaakt. C 63 wijst op invloed van Belgische vluchtelingen in de eerste wereldoorlog; ook K 46 schijnt daarop te doelen met zijn opmerking over een Belgische klompenmaker in Noord-Brabant, die het altijd had over *Franse blokmessen*. K 50 zegt, dat de naam *Frans blokmes* zeer algemeen is; de leverancier van gereedschap zou direct weten wat men daarmee bedoelt. M 10 vermeldt, dat op de klompenmakersbeurs te Doetinchem in 1927 of '28 voor het eerst een hol kapmes werd aangeboden, terwijl G 203 zegt, dat het *hol-bolle paolmes* eerst ongeveer 25 jaar geleden voor het eerst gebruikt werd.

We hebben hier wel te doen met een vernieuwing die volkomen los staat van de oorspronkelijke verbreiding van het paalmes. Dat zij geheel andere wegen gaat dan een oud verschijnsel is in de inleiding al aangestipt met de opmerking dat de vragen 4b en 4c in kaart gebracht geen enkel begrijpelijk beeld leverden. Ten dele wordt dat verklaard doordat de vraag onmogelijk goed beantwoord kon worden door iemand die het alternatief niet kende, maar zeer zeker ook, doordat het Franse mes van boven komt en niet via de oude wegen zijn geografisch patroon heeft gevormd.

21. *Bank, blok, paal*

A

De gegevens van kaart 21 zijn van zeer verschillende herkomst. Uit lijst 29a werden verwerkt de tweede bestanddelen van de benamingen voor het snijpaard voor zover vraag 3 daarvoor materiaal leverde; men vindt dat dus ook op kaart 18. Verder werden uit lijst 29 vraag 2 en 29a vraag 5 alle tweede bestanddelen van de namen van de heulbank opgenomen voor zover die bank, blok of paal luiden. Toegevoegd werd alle overeenkomstig materiaal uit *V a k t a a l*. Niet verwerkt werden de overigens misschien wel in aanmerking komende tweede bestanddelen van de namen van het schrappaardje.